

Nepovedená známka k jubileu...

Název emise:

Osobnosti - Prof. RNDr. Antonín Holý

Den vydání: 7. 9. 2016

Hodnota: 20 Kč; kat. č. 898

Rozměr známkového obrazu: 23 x 40 mm

Výtvarný návrh: Karel Zeman

Rytec FDC: Miloš Ondráček

Tisk: PTC, Praha

Druh tisku: plnobarevný OF

Tisková forma: 4x 50

Náklad: 1,5 mil.

FDC: OTp v barvě tmavě zelené; PTC Praha

Náklad: 3.500 kusů FDC

Málokdo je doma prorokem a leckterý zasloužilý našinec se dočkal uznání dřív v cizině, než doma. Příkladů bychom mohli uvést mnoho, pro Antonína Holého to ale nashťestí neplatí. Organický chemik, který měl z našich vědců v posledních desetiletích asi nejbližší k udělení Nobelovy ceny, se dočkal uznání a zájmu odborné i laické veřejnosti už v polovině osmdesátých let. V roce 1984, to mu bylo osmačtyřicet, mu byla udělena Státní cena za chemii a později následovala dlouhá řada dalších cen a čestných doktorátů. Autor šesti set publikovaných odborných prací a šedesáti patentů u nás i v zahraničí vědu ale kvůli slávě a cenám nedělal. Dokonce ani kvůli titulům (habilitoval se až v osmašedesáti letech a profesuru získal před sedmdesátkou), a už vůbec ne kvůli penězům - miliardy za jeho patenty pro výrobu léků získává Ústav organické chemie a biochemie Akademie věd, kde Holý dvašedesát let – od školy až do smrti – pracoval (začal od píky jako aspirant a postupoval krok po kroku, po revoluci byl několik let i ředitelem).

Mezi jeho (a jeho spolupracovníků, samozřejmě) převratné objevy patří především antivirotika používaná při léčbě žloutenky typu B, AIDS a proti viru pravých neštovic. Cesta k nim ale nebyla snadná, velký vizionář nenalezl u nás, a dokonce ani v Evropě nikoho, kdo by nákladný a zdoluhavý výzkum financoval. Po roce 1989 se našel partner ve Spojených státech, ale teprve ve druhé polovině devadesátých let se dostavily první výsledky.

Antonín Holý o sobě říkal, že ho chemie oslovila už na obecné škole - „*Tehdy jsem ani nevěděl, že je to věda, důležitá pro mě byla právě chemie.*“ Věnoval jí pak celý život, i kvůli určité svobodě, která pro něj byla důležitá. Svůj vztah k hmotné stránce vyjádřil jedinou větou: „*Myslím, že hlavní problém je v tom, že buď chce člověk dělat vědu, nebo vydělávat peníze, ale skloubit to nejde.*“ Na své vědecké působení se díval tak, že chemie slouží medicíně. A měl s tím úspěch – jeho objevy vedly k vývoji nejdůležitějšího léku proti AIDS na světě. V práci trávil dvanáct hodin denně a pak ještě do půlnoci psal a dělal rešerše. Není divu, že mu nezbyval čas na koníčky – nakonec opustil i sbírání poštovních známek (i tak nám ho takhle jeho dlouholetá záliba dělá ještě bližším).

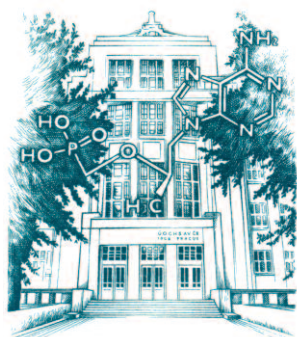
Jeho výsledky prodlužují život a dodávají naději na vyléčení milionům lidí na celém světě, svému ústavu přinášel dvě miliardy korun ročně(!) na licenčních poplatcích za své patenty ze zahraničí, inspiroval následovníky a dodal odvahu mnoha badatelům. Je tedy správné, že k jeho nedožitému osmdesátinám (1936 – 2012) navrhla Komise pro přípravu emisního plánu MPO vydání příležitostné poštovní známky. Co se ale nepovedlo, je její podoba. Za její schválení odpovídá Komise pro výtvarné řešení poštovních známek České pošty a na výsledek se může každý podívat sám. Koncepce je sice správná, vcelku věrný portrét, chemické nádoby, vzaadu naznačený virus HIV. Ale to zpracování! Antonín Holý na nás hledí jako duch ze záhrobí, hlavní barvy v jeho portrétu jsou zelená a bílá, celek působí jako reklama na béčkový horor k nadcházejícímu Halloweenu.

Takhle vypadal Antonín Holý ve skutečnosti (a při troše snahy by jistě nebyl problém sehnat jeho fotografii z mladších let, kdy právě učinil své nejdůležitější objevy, jimiž se proslavil; to však výtvarník bohužel zjevně neudělal).

Je to smutné, ale je to třeba říci: Portréty tvůrcům našich známek jdou – velmi zdvořile řečeno – se značně střídavou úspěšností. Pokud jde o ty nezdařené, stačí si vzpomenout na Kavanova Kulhánka, Haškové Rybu (tam byl dokonce namísto otce syn), Richterové Hrabala, Šafářova Mendela a mohl bych jmenovat další. Je to zajímavé, protože jiné jsou vysloveně zdařilé, například Kavanův Frič, Richterové Kaprálová, Suchánkův Hus, Fučíkové Opletal, Knotkové Jirka a další. Problém tedy bude ve způsobu zadávání prací, které má na starost zmíněná Komise pro výtvarné řešení poštovních známek ČP. Tady bude třeba klást větší důraz na přidělování témat autorům více „na tělo“.

Kresebná výzdoba na obálce dne vydání je taková obyčejná, popisná, zobrazuje historickou neoklasicistní budovu Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd v pražských Dejvicích (z roku 1929, architektů Záruby a Závorky, původně určenou pro Státní vý-

zkumný ústav zemědělský), Ioni zrekonstruovanou za miliardu korun, získanou ústavem právě z licenčních poplatků za patenty profesora Holého. Dobrá, tady pracoval (odbočka: tady byla v roce 1982 půl roku na doktorandské stáži chemička – a současná německá kancléřka

– Angela Merkelová) a za jím vydělané peníze byla budova nyní zrekonstruována, dokonce mu zde odhalili bustu. Její autorkou je Stanislava Kavanová, sochařka a manželka grafika a autora mnoha našich známek Jana Kavana. Nebyla právě tohle příležitost k oslovení nového tvůrce pro chystanou emisi? Plastik na našich známkách vychází žalostně málo a Kavanová v tomto oboru získala skvělé renomé, mimo jiné je tvůrcem sochařského portrétu Václava Havla, jímž zvítězila v nedávné soutěži Sdružení sochařů Čech, Moravy a Slezska. Za Holého bustu ve stejné soutěži získala třetí místo, o kvalitě její práce však spíše hovoří, že právě jí si vybral ústav pro připomenutí svého nejvýznamnějšího pracovníka. (Jan Kavan jako člen a nyní i předseda komise přivedl k naší známkové tvorbě několik nových tvůrců – což je záslužné. Je přirozené, že nechtěl v tomto směru prosazovat vlastní ženu, a jako slušného člověka ho to možná ani nenapadlo. V komisi ale není sám a je chybou ostatních členů, že se o téma hlouběji nezajímali a na tuto jedinečnou možnost neupozornili. Mohla tak vzniknout emise mnohem zdařilejší.)

Nová budova ústavu architektů Šroma a Maškové, nazývaná též „Květák“.

Co říci závěrem? Na rozdíl od jiných případů, kdy lituji, že nebyla pro známku zvolena základní šestnáctikorunová nominální hodnota, tady mi uvedených dvacet – pro zásilky od 50 do 100 gramů – nevadí. Alespoň bude nezdařený portrét strašit méně adresátů...
FB

Stanislava Kavanová a její model busty Antonína Holého.

Busta je přitom umístěna v chodbě spojující historickou budovu ústavu s moderní přístavbou, zbudovanou rovněž za peníze získané z Holého patentů. Byl mu tak zbudován vlastně nejlepší a největkorysejší pomník, jaký si lze představit – vědecké pracoviště sloužící i studiu. Nebyla tahle moderní stavba lepší předlohou pro kresebnou výzdobu FDC?

A nyní k razítku. Má být zjevně názorné – ruka, na níž spočívá pilulka. Ani to se ale nepovedlo – asi mělo jít o pohled shora, což však není zřejmé, spíše to vypadá na ruku vztyčenou, na níž by pilulka musela být přilepena, aby nespadla.

